

## **Výroční zpráva 2001**

Český svaz žen

### **Výroční zpráva za rok 2001**

Předkládáme vám výroční zprávu o činnosti a aktivitách Českého svazu žen, jejichž zaměření a rozvíjení vycházelo z hlavních programových cílů tohoto občanského sdružení, orientovaných obecně na plnohodnotné a rovnoprávné postavení ženy ve společnosti, konkrétně pak zasahujících do řady oblastí, které ve svém komplexu zlepšování tohoto postavení mohou napomáhat.

#### **Charakteristika organizace a její cíle**

Český svaz žen je nevládní ženskou organizací s početnou členskou základnou a bohatými tradicemi, působící napříč politickým spektrem. V současné době pracuje na principu moderní a efektivní organizace, která působí převážně na dobrovolné bázi na různých úrovních ve prospěch a v zájmu žen a jejich práv. Vychází přitom ze základních mezinárodních dokumentů přijatých OSN, k nimž se přihlásila i Česká republika – Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, Akční základny ze 4.světové konference OSN o ženách a Úmluvy o právech dítěte. Zaměřuje se především na konkrétní nosné a perspektivní projekty spolupráce a partnerství, pomoci, osvěty, výchovy, upevňování rodiny, přípravy na vstup do EU a další. Iniciuje celonárodní diskuse na tzv. „horká“ témata, která jsou středem zájmu žen a členek.

#### **Organizační struktura**

Prvotním článkem Českého svazu žen jsou základní organizace, působící v jednotlivých obcích a městech České republiky. Celková členská základna činí téměř 50 tisíc členek, které se sdružují v 1.400 základních organizacích. Český svaz žen má další tisíce sympatizujících a spolupracujících žen, které se pravidelně nebo příležitostně účastní a podílejí na jeho aktivitách. Patří k nim i řada odborníků a expertů z různých sfér.

Český svaz žen má své ústředí v Praze a dále v ČR čtrnáct krajských středisek, odkud se koordinuje činnost dobrovolných okresních rad žen a základních organizací v daných oblastech. Vrcholným rozhodovacím orgánem v období mezi sjezdy je ústřední shromáždění ČSŽ, do kterého si každý okres volí svou členku. Činnost řídí 13 členná volená ústřední rada žen, jíž předsedá zvolená předsedkyně ČSŽ.

#### **Zpráva o činnosti**

##### **Základní organizace**

Hlavní těžiště vlastní činnosti základních organizací je především v tradičních a osvědčených společenských a zájmových, kulturních a vzdělávacích aktivitách - příprava nejrůznějších setkání a besed v místech, organizování volného času žen, dětí a mládeže, práce se seniory, udržování folklorních tradic, umělecké a rukodělné soutěže, amatérské divadlo, zdravotnická osvěta, veřejně prospěšná činnost v obcích. Obecně lze říci, že Český svaz žen má v místech, kde působí, vysoký kredit dynamické a akceschopné organizace, která patří na komunální úrovni k neaktivnějším složkám veřejného a občanského života.

Základní organizace vedle této činnosti reagují ve své činnosti na podněty a inspirativní náměty z okresních rad, krajských středisek a ústředí a rozpracovávají je v místních podmínkách. Jedná se především o aktivity, které vyžadují celostátní koordinaci, finanční pomoc formou grantů, mají charakter celoplošného projektu. K takovým projektům patřila například témata týkající se postavení venkovské ženy, rovných příležitostí na trhu práce pro muže i ženy, prevence drogové závislosti mladistvých, Květinový den Ligy proti rakovině. Šlo o besedy, diskuse, ankety, semináře, sbírky apod.

##### **Projekty a granty**

Získávání finančních prostředků pro další vzdělávací a osvětovou činnost je aktuální otázkou ve

všech základních organizacích, okresech a oblastech. Jednou z využívaných možností je získání grantu na financování nosného a originálního projektu. Tento novodobý způsob získávání prostředků na konkrétní činnost nebo projekt má silný motivační náboj a přeje dobře připraveným, organizovaným, nápaditým a kreativním. Český svaz žen jednak vyhláší dílčí granty pro své organizace, jednak se sám uchází o granty na národní a mezinárodní úrovni. V uplynulém období realizoval několik významných velkoplošných projektů.

### **Projekt Politika rovných příležitostí Nadace Open Society Fund**

Cílem tohoto projektu předloženého Českým svazem žen bylo proškolení členky ČSŽ, dobrovolnice ze všech okresů ČR, rozšířit jejich znalosti zejména v oblasti legislativy v souvislosti se vstupem ČR do EU a řešení rovnosti příležitostí. V souladu s doporučeními a směrnicemi EU a očekávanými změnami v legislativě ČR posílit lidská práva a rovné příležitosti mužů a žen. Záměrem bylo také zvýšit vědomí žen, aby byly schopny posilovat své rovné šance ve společnosti. Cíl je dlouhodobý a je postupně realizován každoročně formou dvoudenního školení/semináře pro ženy vyslané z jednotlivých okresů ČR. Ty získané znalosti dále rozšiřují a předávají ženám ve svém okrese.

Seminář v roce 2001 navázal na celorepublikové setkání žen, které se uskutečnilo v Benešově na téma Nevládní organizace jako součást občanské společnosti. Ze závěrů tohoto setkání vyplynuly náměty dalšího proškolení žen, zejména o prioritách politiky EU – rovných příležitostí pro muže a ženy, posilování sebevědomí žen a nutnost integrace ženského prvku do formálních a neformálních sítí společnosti. Při přípravě semináře s ČSŽ spolupracovali:

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Delegace Evropské komise v ČR, Rakouské velvyslanectví, Český helsinský výbor, Bohemia Corps, Informační centrum EU při Delegaci Evropské komise v ČR, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ministerstvo zahraničí ČR.

Vystoupili na něm špičkoví čeští a zahraniční experti, poradci a konzultanti.

Seminář hodnotíme jako úspěšný a velice přínosný. Účastnice získaly aktuální informace související se vstupem ČR do EU v oblasti rovných příležitostí pro muže a ženy. Byla vysvětlena řada nejasností a nepřesných a zkrácených představ o gendrové politice EU. Realizace projektu přispěla především k dalšímu vzdělávání žen a posílení jejich sebevědomí a ochoty zapojovat se napříště do rozhodovacích procesů, prosazovat demokratické principy a práva žen v každodenním životě.

### **Projekt K rovnosti příležitostí na trhu práce (Smlouva č.:VS/2000/0614)**

V rámci 4. komunitárního programu Rovnosti příležitostí Evropské komise

Cílem bylo zvýšit autoritu žen a přispět k odstraňování diskriminace žen na trhu práce. Posílit jejich právní znalost a naučit je své práva využívat, vést kampaň týkající se rovných příležitostí pro ženy a muže na trhu práce. Vést je k chápání rovnosti příležitostí jako základní politické roviny lidských práv, demokracie, občanství a lidské důstojnosti, nejen jako dílčího sociálního problému.

Skutečností, která rozhodným způsobem ovlivnila realizaci projektu, je připravovaný vstup ČR do EU a s tím související uvádění jednotlivých právních předpisů do souladu s právem EU.

Prvním krokem projektu, který se realizoval za partnerské spolupráce nezávislých vzdělávacích organizací zemí Evropské unie – Dánska a Švédska (IUC Europe-Denmark, Europahuset Sandviken) a národních partnerů (Evropské středisko výchovy k lidským právům UK, Český helsinský výbor, Humanitas Profes o.p.s.), bylo uspořádání mezinárodní konference Cesty k rovným příležitostem pro ženy a muže. Inovačních modelů a zkušeností z praxe zahraničních organizací bylo využito při výcviku dvaceti instruktorek. Dalším cílem bylo vydání metodické pomůcky, která by pomáhala ženám bránit se diskriminaci na trhu práce. Z konference jednoznačně vyplynulo, že potřebné pozitivní změny ve vytváření rovnosti příležitostí jsou přímo závislé na všeobecném povědomí o jejich

nutnosti. Pozitivně byly hodnoceny úpravy Zákoníku práce ve prospěch rovnosti příležitostí.

Součástí projektu byl také reprezentativní sociologický výzkum Šance na pracovním trhu realizovaný agenturou DEMA s cílem zjistit, kdo má v dnešní době šance uspět na trhu práce, zmapovat rozdíly mezi možnostmi žen a mužů, dále vydání dvou metodických sešitů v edici Na pomoc ženám a zajištění právní pomoci ženám, které se cítí na trhu práce diskriminovány a mají osobní negativní zkušenosti.

Celý projekt a jeho jednotlivé součásti byly průběžně medializovány ve sdělovacích prostředcích a na internetu. K výsledným poznatkům celého projektu patří skutečnost, že princip rovných příležitostí je prvkem, se kterým se česká společnost teprve učí pracovat a vstřebávat ho jako nezbytný a zcela samozřejmý kód v demokratické společnosti. Doposud se vyskytují případy, kdy diskriminace žen

není považována za nenormální a odsouzeníhodnou, ale dokonce se považuje za jakousi přirozenou součást kultury země. Pozůstatky deformací v myšlení lidí z nedávné minulosti vedou někdy k přehlížení a odmítání principů sociální spravedlnosti. Překonávání stereotypních praktik a odstraňování přímé či nepřímé diskriminace je proto záležitostí každého občana a občanky, nejen záležitostí politické a státnické vůle. Uspořádání mezinárodní konference, poskytování poradenství, publikační a časopisecká činnost, vydání metodik, k tomu nepochybně přispěly. Stejně tak byly přínosné poznatky z reprezentativního sociologického šetření, monitoringu a poradenství. Množství potřebných informací se podařilo shromáždit i ze zahraničních zkušeností. Všechny byly a jsou využívány k dialogu s vládou při utváření státního mechanismu pro rovnost příležitostí v ČR.

Aktivity pro ženy žijící na venkově – rozšíření znalostí venkovských žen o možnostech podnikání – venkovská turistika, obnova venkova

Vzhledem k tomu, že Český svaz žen má dvě třetiny svých členek na venkově a problematika venkovských žen nebyla doposud v naší společnosti předmětem přílišné a přiměřeně soustředěné pozornosti ze strany příslušných orgánů, rozhodl se Český svaz systematicky orientovat na tuto oblast. Po zkušenostech z krajských seminářů ČSŽ zaštitěných Ministerstvem pro místní rozvoj a mezinárodní konference u příležitosti Světového dne venkovské ženy uskutečněného v Praze v říjnu 2001, dílčích průzkumů a sociologické sondáže o postavení a možnostech venkovských žen, byly stanoveny cíle projektu.

Patří k nim zahájení dialogu ČSŽ s příslušnými státními orgány, zapracování potřeb venkovských žen do vládní politiky rovnosti příležitostí žen, pomoc při postupném vytváření lepších podmínek pro venkovské ženy v transformující se společnosti, pomoci ženám na venkově zapojit se do vlastních podnikatelských aktivit, poskytnout jim k tomu nezbytné informace a poradenství, zvýšit jejich právní znalosti, posílit jejich sebevědomí, přispět k osvětě široké veřejnosti.

Cíle tohoto nosného projektu budou nadále rozpracovány a dílčí výsledky průběžně vyhodnocovány.

ČSŽ se ucházel také o granty na další projekty.

- Kde jsme uspěly?
  - Delegace v České republice - Program Phare Access 99, rozpočtová linie B7-500, mikroprojekt pod názvem „Aktivity pro ženy žijící na venkově“
  - V programu Nadace Open Society Found - "Gender" projekt: "Politika rovných příležitostí mužů a žen - stávající priority a jejich realizace v praxi před vstupem ČR do EU
- A tak máme aktivity pro rok 2002.

- Kde jsme neuspěly?
- Delegace Evropské komise ČR – program Phare Access 99 pod názvem Rodina v 3. tisíciletí – partnerství v rodině a faktory ovlivňující život rodiny – makroprojekt
- Evropská Komise – program – Evropské iniciativy pro demokracii a lidská práva pod názvem „Rovné příležitosti na trhu práce pro ženy“.

Co k tomu říci? Sice jsme neuspěly, ale pouhá účast v tomto řízení nás obohacuje o další poznatky a přináší nové zkušenosti, zejména při porovnávání vítězného projektu s naším návrhem.

### **Spolupráce se státními orgány a s veřejností**

Český svaz žen už několik let působí jako nevládní partner Ministerstva práce a sociálních věcí ČR v dialogu a připomínkovém řízení k návrhům týkajícím se problematiky žen a rodin. Podpořil koncept Ministerstva práce a sociálních věcí pro oblast rodiny a jejího zdravého a klidného vývoje včetně populační politiky. Každoročně (od roku 1998) se zapojuje do připomínkového řízení k dokumentu Priority a postupy vlády při prosazování rovnosti mužů a žen, který vláda projednává.

V roce 2001 dále působil Český svaz žen také v Radě vlády pro lidská práva (v sekci rovnosti příležitostí) a od ledna 2001 v Radě vlády pro rovné příležitosti žen a mužů, při jejímž vzniku byl spoluiniciátorem.

Český svaz žen je integrální součástí českého ženského hnutí a spolupracuje s mnoha ženskými organizacemi. V oblasti lidských práv spolupracuje s dalšími nevládními organizacemi – Českým helsinským výborem, Bohemia Corps atd.

### **Průzkum**

Byly rozpracovány a vyhodnoceny výsledky výzkumu agentury DEMA Šance na trhu práce o rovných šancích žen a mužů na trhu práce, který uskutečnila pro Český svaz žen, a předány do nižších článků a základních organizací. Výzkum prokázal, že je i nadále třeba odstraňovat a potírat patriarchální mýty o a stereotypy v myšlení žen i mužů, týkající se jejich společenské, ekonomické a rodinné role.

### **Publikační činnost**

Byla založena edice Na pomoc ženám, v níž doposud vyšly tyto sešity:

Sešit I - Jak dosáhnout rovnosti na trhu práce (základní informace o legislativě, právní poradenství, Úřad práce atd.)

Sešit II - Nedej se – rozhoduj za sebe (podnikatelské minimum, pomoc ženám po mateřské dovolené, práce doma, využití informačních technologií, jak se ucházet o práci...)

Zpravodaj Českého svazu žen Žena třetího tisíciletí vychází pravidelně dvakrát ročně a je rozeslán do všech základních organizací a také dalších spolupracujících organizací, hnutí a institucí. Jeho posláním je především informovat členskou základnu o hlavních projektech, programových dokumentech, možnostech grantů, o spolupráci s dalšími nevládními organizacemi na konkrétních projektech. Na stránkách zpravodaje probíhá také permanentní výměna zkušeností z činnosti základních organizací. Kromě toho ještě v roce 2001 vyšlo zvláštní monotematické číslo se zaměřením na Šance žen na pracovním trhu.

### **Mezinárodní činnost**

Český svaz žen je členem Mezinárodní organizace Spojené venkovské ženy, ACWW, s níž v minulosti uskutečnil několik společných projektů – včetně mezinárodní konference u příležitosti Světového dne venkovské ženy uspořádané v Praze.

S evropskými ženským organizacemi a hnutími si vyměňuje zkušenosti zejména z oblasti lidských práv, legislativních postupů ve prospěch žen, prosazování žen v ekonomické a politické sféře, jejich přístupu ke vzdělání. V tomto smyslu se staly velmi inspirativní a studijně zajímavé zejména zkušenosti a projekty ženských organizací ze severovýchodních zemí. Rozvíjí se i spolupráce na úrovni okresů s regionálními rozvojovými agenturami, zaměřená především na připravovaný vstup ČR do Evropské unie.

### **Orgány ČSŽ**

**Ústřední rada žen je třináctičlenná a pracovala ve složení:**

PhDr. Zdeňka Hajná, Csc., předsedkyně ČSŽ

Mgr. Marta Bartoňová, tajemnice ČSŽ

Členky: Ing. Miluška Citová, Děčín

PaedDr. Milada Halíková, Havířov

Jana Hrušková, Kardašova Řečice, okr. Jindř. Hradec

MUDr. Vítězslava Maruškaníčová, Ostrava

PhDr. Jiřina Radová, Praha

Juliána Klímová, Sedlice, okr. Strakonice

Ludmila Vychytilová, Nový Jičín

Eva Flousková, Broumov, okr. Náchod

Olga Sloupová, Cheb

Mgr. Lída Júnová, Kutná Hora

Lea Janků, Brno

**Kontaktní adresa:** Tel.: 224 211 017

Fax: 224 233 708

Ústředí Českého svazu žen E-mail: csz1@sendme.cz

Panská 7 csz@volny.cz

111 53 Praha 1 www.csz.cz

IČO: 00442801 Konto: 110318554/0300